

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

05.12.2019 № 02-3296

На № _____ від _____

Голові Верховної Ради України

Разумкову Д. О.

Щодо аудиту використання
коштів на часткове покриття
витрат із собівартості готової
товарної вугільної продукції

Шановний Дмитре Олександровичу!

На засіданні Рахункової палати 12.11.2019 розглянуто та затверджено Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції і за підсумками обговорення прийнято рішення (копії додаються).

Згідно з частиною першою статті 37 Закону України «Про Рахункову палату» інформуємо, що **Міністерство енергетики та вугільної промисловості України** (далі – Міненерговугілля) у 2017–2018 роках та I кварталі 2019 року **не забезпечило ефективного та результативного використання коштів державного бюджету, передбачених на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції**, у т. ч. на оплату праці та внесення обов'язкових платежів, пов'язаних з її виплатою.

Вугільна галузь в Україні є невід'ємною та важливою складовою паливно-енергетичного комплексу країни, а її **стабільне функціонування та розвиток на сьогодні неможливі без системної та послідовної, зокрема і фінансової, державної підтримки**. Водночас темпи реформування галузі на засадах ринкової економіки не відповідають вимогам часу. Як наслідок, ситуація у галузі загострюється, а фінансовий стан державних вугледобувних підприємств погіршується.

У цьому періоді діяльність лише двох з одинадцяти державних вугледобувних підприємств, які знаходяться на підконтрольній владі України території, була прибутковою. Інші дев'ять підприємств були збитковими й отримували бюджетні кошти на зазначені цілі. При цьому у 2018 році лише три

з цих дев'яти підприємств порівняно з попереднім роком дещо покращили показники своєї роботи, що зумовило зменшення передбаченого їм обсягу бюджетних коштів. Інші шість підприємств потребували збільшення обсягів бюджетного фінансування.

Незадовільний фінансово-економічний та технічний стан державних вугледобувних підприємств призвів до падіння обсягів вугілля, що видобувається ними. У 2016 році частка видобутку вугілля всіма державними підприємствами становила 14,2 відс. загального обсягу, у 2017 році – 13,8 відс., у 2018 році – 12,3 відсотка.

Зменшення обсягів виробництва вітчизняної вугільної продукції призвело до збільшення імпорту такої продукції з 19,8 млн тонн у 2017 році до 21,4 млн тонн у 2018 році.

Система нормативно-правового забезпечення питань реформування вугільної галузі не є цілісною, а стратегічні та програмні документи з цього питання мають переважно декларативний характер, що не сприяє ефективному та результативному виконанню заходів у цій сфері.

Протягом тривалого часу **не прийняті законопроекти, необхідність розроблення яких визначена відповідними стратегічними і програмними документами**, зокрема, це проекти законів «Про державну підтримку вугільної галузі», «Про порядок ліквідації вугледобувних підприємств та соціальний захист вивільнених працівників», «Про оптимізацію видатків на ліквідацію вуглевидобувних підприємств» тощо. Розроблений Міненерговугіллям та поданий Урядом до Верховної Ради України законопроект «Про особливості погашення заборгованості, що утворилась на оптовому ринку електричної енергії» (реєстр. № 8253 від 10.04.2018) прийнято не було. При цьому відповідно до вимог частини першої статті 95 Регламенту Верховної Ради України законопроекти, не прийняті Верховною Радою попереднього скликання в першому читанні за основу, вважаються знятими з розгляду і не розглядаються Верховною Радою нового скликання.

Після закінчення у 2010 році терміну дії Програми «Українське вугілля» інші державні програми, спрямовані на розв'язання проблем вугільної галузі, не затверджувалися. Отже, **програму розвитку вугільної промисловості на довгострокову перспективу не розроблено.**

Затвердженою Кабінетом Міністрів України у 2017 році **Концепцією реформування та розвитку вугільної промисловості на період до 2020 року обсягів фінансування вугільної галузі не визначено.** Заходи щодо реалізації цієї Концепції затверджені лише на 2017 рік, проте у визначені терміни не виконані. **На 2018 та 2019 роки заходи з реалізації зазначеної Концепції Кабінетом Міністрів України не затверджувалися взагалі.**

Не виконувались у встановлені терміни також заходи з реформування вугільної галузі, які визначалися Урядовим середньостроковим планом пріоритетних дій до 2020 року та річними планами пріоритетних дій Уряду на 2017, 2018 та 2019 роки.

В свою чергу Міненерговугіллям не забезпечено якісної підготовки відомчих методичних документів, які використовуються для обрахунку державної підтримки вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції.

Запровадження ринкових механізмів формування ціни на вугільну продукцію у повному обсязі, як це передбачалося стратегічними та програмними документами, не відбулось. Основна реалізація вугільної продукції державних вугледобувних підприємств та, відповідно, формування ціни на неї здійснюється через створеного Міненерговугіллям посередника – оператора оптового ринку вугільної продукції – ДП «Держвуглепостач».

При цьому через встановлення ДП «Держвуглепостач» реалізаційних цін на вугільну продукцію нижче її собівартості, державними підприємствами, які одержували кошти державної підтримки на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції, отримано непокритих збитків: за 2017 рік – 3,4 млрд грн; за 2018 рік – 3,3 млрд гривень. На 2019 рік відповідно до встановлених показників діяльності підприємств заплановано недоотримання 5,0 млрд гривень.

Процес планування видатків державного бюджету на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції є недосконалим і недостатньо обґрунтованим. Потреба в коштах державного бюджету на ці цілі задовольнялася лише частково. Зокрема, на 2017 рік додаткова потреба у бюджетних коштах становила 1,2 млрд грн, на 2018 рік – 2,1 млрд грн, на 2019 рік – 2,7 млрд гривень.

Несистемний підхід Мінфіну та Міненерговугілля до визначення обсягу бюджетних коштів призводив до численних протягом бюджетного року змін щодо збільшення обсягів фінансування на зазначені цілі. При цьому перерозподіл бюджетних коштів на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції, у т. ч. на оплату праці та внесення обов'язкових платежів, пов'язаних з її виплатою, здійснювався за рахунок інших питань діяльності Міненерговугілля.

У 2017–2018 роках та I кварталі 2019 року на часткове покриття витрат із собівартості товарної вугільної продукції (у т. ч. видатків на оплату праці та погашення заборгованості із заробітної плати) витрачено 5088,0 млн грн, що становить 92,2 відс. обсягу, передбаченого законами про державний бюджет (із змінами), та 98,4 відс. суми, що надійшла за КПКВК 1101110, КПКВК 1101590 (у частині видатків на оплату праці та внесення обов'язкових платежів, пов'язаних із виплатою заробітної плати, у т. ч. на погашення заборгованості із заробітної плати) та КПКВК 1101570.

Через непослідовні дії Міненерговугілля у 2018 році не забезпечено використання бюджетних коштів у повному обсязі. До держбюджету наприкінці 2018 року повернено 80,8 млн гривень.

Крім того, виділені Кабінетом Міністрів України у 2018 році Міненерговугіллю з резервного фонду державного бюджету (розпорядження

від 22.08.2018 № 572-р) на поворотній основі 100,0 млн грн для погашення заборгованості із заробітної плати перед працівниками вугільної промисловості, у встановлені строки підприємствами не повернені. Міненерговугілля заходів щодо їх повернення підприємствами не вживало.

Підприємства, що перевірялися (ДП «Селидіввугілля», ДП «Мирноградвугілля», ДП «Львіввугілля» та ДП «Волиньвугілля»), у 2017–2018 роках та I кварталі 2019 року використали 2444,7 млн грн, або майже половину (47,3 відс.) загального обсягу бюджетного фінансування (за КПКВК 1101110, КПКВК 1101570, КПКВК 1101590).

Фінансового оздоровлення вугледобувних підприємств за рахунок коштів державної підтримки не відбулося, кількість працівників на підприємствах щороку зменшувалася, планові показники видобутку вугілля щороку не виконувались, введення в роботу виробничих потужностей не забезпечувалося, постійний брак обігових коштів призводив до кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці, яка постійно зростала. **Діяльність підприємств залишалася збитковою**, а основним джерелом покриття збитків були кошти держбюджету. Фінансовий стан підприємств обтяжувався також необхідністю спрямовувати кошти на утримання об'єктів соціальної інфраструктури, що знаходяться на їх балансі.

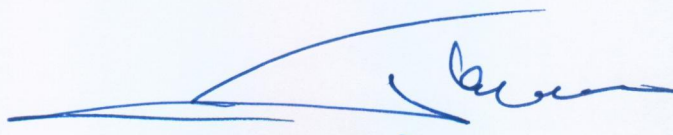
Нестабільний фінансовий стан вугледобувних підприємств зумовлений переважно неефективною системою збуту готової продукції. За відсутності належного контролю та бездіяльності Міненерговугілля його підприємства реалізовували вугілля комерційним структурам за цінами, які були нижче собівартості і навіть нижче ціни, за якою ця продукція відпускалася ДП «Держвуглепостач». Як наслідок, підприємствами недоотримано доходів від реалізації вугілля у сумі 1301,67 млн грн (ДП «Мирноградвугілля» – 628,0 млн грн, ДП «Селидіввугілля» – 213,0 млн грн, ДП «Львіввугілля» – 111,6 млн грн, ДП «Волиньвугілля» – 349,07 млн гривень).

У 2017–2018 роках та I кварталі 2019 року розподіл та управління бюджетними коштами за бюджетними програмами, що перевірялися, у Міненерговугіллі забезпечувала галузева комісія, утворена наказом Міністерства від 28.03.2011 № 29. **Міненерговугілля утворило галузеву комісію з перевищенням своїх повноважень**, визначених Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» і Положенням про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, **оскільки надало їй владно-розпорядчі функції** для розподілу коштів державного бюджету на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції. При цьому встановлено, що повноваження цієї комісії фактично дублювали повноваження структурних підрозділів Міненерговугілля.

Додаток: на 70 арк.

З повагою

Голова

В. В. Пацкан